Meervoude

Hier is 'n paar algemene reëls. Daar is uitsonderings.

Die spelreël sê:

- ✓ Die afkappingsteken word gebruik by meervoudsvorme op –s van naamwoorde en eiename wat op die vokaalletters i, o en u en op 'n lang beklemtoonde a [a:] eindig.
- ✓ Woorde wat op 'n i, o, u en 'n beklemtoonde a eindig.

Banjo	-	**banjo's**
Mugu	-	**mugu's**
Mini	-	**mini's**
Kiwi	-	**kiwi's**
Pa	-	**pa's**
Ma	-	**ma's**

- ✓ Hier sal jy ook sien as jy die afkappingsteken wegneem het die woord 'n ander betekenis – pas, mas.
- ✓ Die a waarop pappa en oupa eindig is nie beklemtoon nie.

Pappa	**-**	**pappas**
Mamma	**-**	**mammas**
Oupa	**-**	**oupas**
Ouma	**-**	**oumas**

- ✓ Letters van die alfabet.

A	**-**	**a's**
L	**-**	**l'le**

© All Rights Reserved

Nog reëls vir meervoude:

- ✓ **Lang klank:** Die enkelvoud het 'n lang klank. Dit klink asof die woorde "sleep". Wanneer die meervoudvorm uitgespreek word, het dit ook 'n lang klank. Hier sê die reël dat een klinker (o, a, u, e) weg val.
- ✓ **Kort klank:** Kry twee konsonante. Hierdie klanke "plof" op die oor.

Boot	**-**	**bote**
Snaar	**-**	**snare**
Doos	**-**	**dose**
Poot	**-**	**pote**
Vuur	**-**	**vure**
Brood	**-**	**brode**
Boot	**-**	**bote**
Greep	**-**	**grepe**

Kyk eers wat sê die Afrikaanse Woordelys en Spelreëls (AWS) van die spelreël :

- ✓ ’n Konsonantletter word verdubbel indien dit tussen twee vokaalletters optree en die eerste vokaal (met uitsondering van i, u, en y, kort is en die hoofklem dra.
- ✓ Met ander woorde, konsonantletters of medeklinkers, word soms verdubbel, wanneer hulle tussen twee vokaalletters of klinkers staan, om ‘n bepaalde klank te bewerkstellig.
- ✓ Hierdie klank is gewoonlik ‘n “plofgeluid”. Kom ons kyk na “bome”. Die o in bome het ‘n lang klank. Nou wil ons van “bomme” praat waar die o ‘n kort plofgeluidjie moet maak. Om die plofgeluidjie te bewerkstellig moet ons nou twee konsonantletters of medeklinkerletters gebruik: bomme.

© All Rights Reserved

Lees nou weer die reël!

- ✓ **Kort klank:** Kry twee konsonante.

Lob	**-**	**lobbe**
Bom	**-**	**bomme**
Mot	**-**	**motte**
Mes	**-**	**messe**
Lat	**-**	**latte**
Pot	**-**	**potte**
Wet	**-**	**wette**
Rob	**-**	**robbe**
Dak	**-**	**dakke**

F verander na **w:**

Dief	**-**	**diewe**
Graaf	**-**	**grawe**
Brief	**-**	**briewe**
Golf	**-**	**golwe**
Stof	**-**	**stowwe**
Wolf	**-**	**wolwe**

© All Rights Reserved

✓ Die meervoud met behulp van 'n deelteken:

Die reël:

✓ Woorde wat in die enkelvoud op ee, i (wat nie deel van 'n diftong is nie), ie of oe uitgaan en meermvoudsvorme met –e kry, word in die meervoudsvorm met onderskeidelik eë, ië, ieë en oeë gespel.

ë word hier gebruik:

Knie	**-**	**knieë**
Genie	**-**	**genieë**
Kopie	**-**	**kopieë**
Drie	**-**	**drieë**
Profesie	**-**	**profesieë**
Alkali	**-**	**alkalië**
Fee	**-**	**feë**
Trofee	**-**	**trofeë**
Proe	**-**	**proeë**

Die reël:

✓ By naamwoorde wat op g eindig, voorafgegaan deur e, ie, o, oe en oo, val die g in die meervoudsvorm weg en word 'n ë bygevoeg.

G val weg – **ë**

Weg	**-**	**weë**
Vlieg	**-**	**vlieë**
Oorlog	**-**	**oorloë**
Knieg	**-**	**knieë**
Kroeg	**-**	**kroeë**

© All Rights Reserved

Voeg	**-**	**voeë**
Dialoog	**-**	**dialoë**
Boog	**-**	**boë**
Oog	**-**	**oë**

- ✓ Ding word goed
- ✓ Speelding - speelgoed
- ✓ Eetding – eetgoed

^ Die **kappie:**

Sog	**-**	**sôe**
Rug	**-**	**rûe**
Brug	**-**	**brûe**

P verander in –**de:**

Hemp – hemde

Ook -**ere** en –**ers:**

Gemoed	**-**	**gemoedere**
Goed	**-**	**goedere**
Lam	**-**	**lammers**
Kalf	**-**	**kalwers**

© All Rights Reserved

Ook -**ae:**

Laag	**-**	**lae**
Dag	**-**	**dae**
Vlag	**-**	**vlae**
Maag	**-**	**mae**

Ook -**te:**

Gesig	**-**	**gesigte**
Wag	**-**	**wagte**
Kas	**-**	**kaste**
Lys	**-**	**lyste**
Teks	**-**	**tekste**
Kwas	**-**	**kwaste**

Y

Die reël:

- ✓ Naamwoorde wat op y eindig, kry meervoudsvorm met –s.

essay	**-**	**essays**
bisley	**-**	**bisleys**
cowboy	**-**	**cowboys**
hierjy	**-**	**hierjys**

© All Rights Reserved

- ✓ Onthou egter dat leen woorde soos "whiskey, dandy en lady" ooreenkomstig die Engelse gebruik na "ie" sal verander.

Afkappingsteken (Apostroof):

- ✓ In die verlede het ons foto's geskryf. Nou kan ons fotos skryf want dit verander nie die betekenis van die woord nie.
- ✓ Nog 'n voorbeeld is kafees.
- ✓ Hierdie reëls is volgens die nuwe Afrikaanse Woordelys en Spelreëls. (AWS)
- ✓ 'n Maklike reël om toe te pas by die afkappingsteken, is om na die woord te kyk mét die afkappingsteken en ook daarsonder.

Pa's word pas daarsonder.

Ma's word mas.

Ja's word jas.

Antonieme

'n ANTONIEM is 'n woord met die teenoorgestelde betekenis as 'n ander.

Sleg- lekker	Vinnig - Stadig
Op- Af/neer	Vyand - Vriend
Hard- Sag	Wen - Verloor
Mooi- Lelik	Netjies - Slordig
Negatief- Positief	Uitgang - Ingang
Dik- Dun	Moontlik - Onmoontlik
Uit- In	Leeg - Vol
Skoon- Vuil	Betroubaar- Onbetroubaar
Verloor - Wen	Soet - Stout
Gelukkig - Ongelukkig	Stomp - Skerp
Jonk - Oud	Gewild- Ongewild

© All Rights Reserved

Siek - Gesond

Katterig - Vriendelik/gaaf

Hoog - Laag

Groot - Klein

Vroeg - Laat

Naby - Ver

Vlak - Diep

Vet - Maer

Duidelik -Onduidelik

Fluks - Lui

Goed - Sleg

Veilig - Gevaarlik

Sinonieme

’N SINONIEM is ’n woord wat dieselfde—of byna-byna dieselfde—betekenis as ’n ander woord het.

Gedaan - Moeg

Reuse-Massiewe

Oggend - Soggens/more

Gratis - Verniet

Maer - Skraal

Dom - Dwaas

Hartseer - Treurig

Onvriedelik - Ongeskik

Vinnig - Blitsig/gou

Mooi - Pragtig

Dadelik - Onmiddellik

Warm - Hittig

Mooi - Pragtig/fraai

Bly - Woon

Baklei - Rusie

Jok - Lieg

Pappa - Vader

Mamma - Moeder

Meisie - Dogter

Stap - Loop

Lekker - Genot/plesier

Reg - Korrek

Verkeerd - Foutief

Geskenk - Persent

Slim - Intelligent

Loop - Stap

© All Rights Reserved

Manlike en Vroulikevorme

Dier	Manlik	Vroulik	Baba
Bees	Bul	Koei	Kalfie
Perd	Hings	Merrie	Vulletjie
Hoender	Haan	Hen	Kuiken
Skaap	Ram	Ooi	Lammetjie
Walvis	Bul	Koei	Kalfie
Vark	Beer	Sog	Varkie

Eiename

Land	Volk	Beskrywing
Japan	Japanees	Japanees
Skotland	Skot	Skotse
Ierland	Ier	Ierse
Frankryk	Fransman	Franse
Brittanje	Brit	Britse
Amerika	Amerikaner	Amerikaans
Pole	Pool	Pools
Turkye	Turk	Turks
Indië	Indiër	Indies
Italië	Italianer	Italiaans
Griekeland	Griek	Grieks
Holland	Hollander	Hollands
Egipte	Egiptenaar	Egipties
Rusland	Rus	Russies

© All Rights Reserved

Spanje	Spanjaard	Spaans
Swede	Sweed	Sweeds
Iran	Iranees	Iranees
Duitsland	Duitser	Duits

Lydende en Bedrywende vorm

Lydendevorm: wanneer jy 'n sin met die voorwerp begin

Reëls:

- ✓ Teenwoordige tyd: Die werkwoord word vervang met **"word deur"** en die werkwoord word na die agterkant van die sin geskuif as "ge" + werkwoord. Die onderwerp en die voorwerp ruil plekke.

bv.

• **Die meisie slaan die bal.**

word

Die bal word deur die meisie geslaan.

- ✓ Verlede tyd: Die werkwoord "het" word vervang met **"is deur".** Die werkwoord bly dieselfde. Die Onderwerp en voorwerp ruil plekke.

bv.

• **Die meisie het die bal geslaan.**

Die bal is deur die meisie geslaan.

- ✓ Toekomende tyd: Die werkwoord "sal" word vervang met **"sal deur"**. Onderwerpenvoorwerpruilplekke.

•. **Die meisie sal die balslaan.**

word

Die bal sal deur die meisie geslaan word.

© All Rights Reserved

Direkte en Indirekte Rede

Reëls:

<u>Stelsin</u>

Direkte- Brandon sê vir Justin: " Ek eet my kos vinnig."

Indirekte- Brandon sê vir Justin **dat** hy sy kos vinnig **eet**.

- ✓ Stelsin gebruik ons die voegwoord **dat** hy is in die derde groep van voegwoorde so die werkwoord gaan na die einde soos die bogenoemde voorbeeld wys.

<u>Vraagsin</u>

Direkte- Brandon vra: "Is my kos op die tafel?"

Indirekte- Brandon vra **of** sy kos op die tafel **is**.

Direkte- Brandon vra: " Waarom is my koskoud?"

Indirekte- Brandon vra waarom sy kos koud **is**.

- ✓ Vraagsin gebruik ons die voegwoord **of** hy is in die derde groep van woegwoorde so die werkwoord gaan na die einde toe.

<u>Bevelsin</u>

Direkte- Brandon sê vir sy kind: "Gee my kos voor dit koud is."

Indirekte- Brandon sê vir sy kind om sy kos vir hom te gee voor dit koud is

<u>VerledeTyd</u>

Reëls:

- ✓ Die tyd woord en die werkwoord wat tyd aandui verander.

Direkte- Brandon het vir Justin gesê: "Ek drink my water."

Indirekte- Brandon het vir Justin gesê dat hy sy water drink.

Direkte- Brandon het vir Justin gesê:" Ek drink vandag my water."

Indirekte- Brandon het vir Justin gesê **dat hy daardie** dag sy water gedrink het.

© All Rights Reserved

Tydwoorde wat verander in die indirekte rede

hier	daar	oormôre	oor twee dae
vandag	daardie dag	môre middag	die volgende middag
hierdie	daardie	eergister	twee dae gelede
gister	die vorige dag	gistermiddag	die vorige middag
gisteraand	die vorige aand	vanjaar	daardie jaar
môre	die volgende dag	nou/dan	toe
môre aand	die volgende aand	hiernatoe	Daarnatoe

© All Rights Reserved